

O POVESTE ADEVARATĂ DESPRE PRIMUL REGE AL TUTUROR ROMÂNILOR – FRAGMENTE –

Neculai MOGHIOR¹
neculai_moghior@yahoo.com

ABSTRACT: In 1918, Romanian people's sacrifices were rewarded by the decisions related to the union with the country, adopted in Kishinev (Chişinău) on 27 March/9 April, in Cernautz (Cernăuți) – on 15/28 November and in Alba Iulia-on 18 November/1 December 1918. King Ferdinand could consider that by achieving the Great Unification (being also called afterwards „the Unifier”, achieving the land reform legislation, militating for the universal suffrage certifying and promulgating the Constitution of 1923 which proclaimed Romania as a unitary and indivisible nation-state had fulfilled his duty to the country and could say that „before God I have a clear conscience”.

KEYWORDS: sacrifices, the union, constitution, reform legislation, indivisible nation

Unirea Transilvaniei cu România a fost proclamată la Alba Iulia prin libera exprimare a voinței întregului popor care locuia în această zonă. Așa cum aprecia și unul dintre cei mai cunoscuți militanți pentru unire, Vasile Goldiș: „România Mare nu este creația partidelor politice sau a armatei, ci a evoluției istorice, ce nu poate fi oprită de nici o forță umană”². Așa cum a subliniat și vechiul luptător pentru unire Ștefan Ciceo-Pop: „La Alba Iulia au luat parte toate straturile sociale și toți românii din toate colțurile Ardealului, Banatului și părțile ungurene. Așa că această adunare a fost liberă de orice înrâurire străină și a cuprins reprezentanții întregii națiuni, exprimând clar voința tuturor românilor... Toate hotărârile s-au adus în unanimitate și principiile noului stat întregit și unitar, cu chintesența celor mai avansate idei de democrație, umanitarism, libertate și iubire de neam au fost primite ca izvorâte din cel mai curat suflet al unui popor”³.

¹ Istorik militar, membru fondator al Asociației cultural-științifice „Dimitrie Ghika – Comănești”.

² Vasile Goldiș, *Scrieri social politice și literare*, Timișoara, Editura Facla, 1976, p. 43.

³ Col. Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Mari*, Tom II, *De la Pacea de la*

A sosit momentul de epopee triumfală a revenirii suveranilor, autorităților guvernamentale și a armatei în Capitala întregii țări, moment așteptat cu înfrigurare de toată lumea. Deja, în dimineața zilei de 17/30 noiembrie, pe străzile Bucureștilor a fost afișat următorul comunicat al primăriei Capitalei:

„Cetățeni! Duminică dimineață, M.M.L.L. Regele și Regina tuturor românilor, însoțiți de augusta lor familie, intră în iubita lor Capitală, înconjurați de slavă și de dragostea fără margini a poporului întreg. Majestatea Sa Regele revine în mijlocul nostru, pășind glorios în fruntea bravelor armate române apărătoare dârze ale pământului străbun. Virtuților minunate ale acestor ostași, trup din trupul nostru, le datorăm zile de glorie nepieritoare care sunt: Oituz, Mărăști și Mărășești. Lor le datorăm libertatea și mărirea patriei.

Cetățeni! Alături de voinicii noștri, pășind împreună frățeste, vor intra trupele Alianților noștri. Ele ne aduc solia izbândeii depline și a păcii. Să-i salutăm cu iubire și respect. Sunt soldații care au suferit și s-au jertfit pentru cauza dreptății și civilizației...

Niciodată, în tot timpul istoriei, virtuți mai multe nu s-au pus în slujba unor scopuri mai nobile. În capul acestor minunate oști, cetățeni, veți recunoaște pe iubitul general Berthelot, soldat al Franței și soldat al nostru. Salutați în el un mare oștean și un mare prieten al României.

Cetățeni! Să ieșim cu toții înaintea suveranilor noștri și înaintea bravelor noștri aliați. Să le facem primirea care se cuvine să fie făcută de un popor de cetățeni liberi și conștienți de însemnătatea istorică a zilelor pe care le trăim. Frumusețea și măreția primirii să stea în entuziasmul nostru, în dragostea noastră și în simțul nostru de ordine. Să arătăm tuturor că în sufletele noastre stau neclintite două credințe: în Patrie și în Rege.

Ridicați-vă inimile la înălțimea vremurilor, fiți mari ca ele și însemnați-vă, în amintirile voastre și în ale copiilor voștri ziua cu care începe viața glorioasă a României Mari!⁴

După doi ani de restriște și de refugiu în Moldova iată că venise și momentul sublim al recompensei binemeritate, al reîntoarcerii glorioase în inima politică și administrativă a țării. Înaintea suveranilor României au

Bufta până la încoronarea de la Alba Iulia, Cluj, Institutul de Arte Grafice Ardealul, 1926, pp. 50–51.

⁴ Neculai Moghior, Ion Dănilă, Vasile Popa, Ferdinand I văzut de contemporanii săi, București, Editura Militară, 2006, pp. 59–60.

sosit membrii noului guvern român, reprezentanții autorităților centrale, precum și gărzile de onoare care însoțeau drapelul de luptă ale tuturor regimentelor românești care participaseră la luptele de pe frontul românesc.

Sâmbătă, 17/30 noiembrie 1918, regele Ferdinand I și regina Maria au plecat din vechiul târg al Iașilor, care, în anii grei ai războiului, a ținut loc de adevărată capitală a tuturor românilor, îndreptându-se spre București.

Acum, regina Maria putea nota în jurnalul său cu deplină satisfacție:

„În tren, în drum spre București! Acum doi ani, exact, în aceeași zi, fugeam din capitala noastră, pribegi, neștiind încontro mergem. Doi ani, dar ce ani! Cât am îndurat, ce grozave întâmplări, câtă suferință, câtă disperare! Nădejdea era ca o lumină ce se făcea din ce în ce mai slabă. Și totuși ne agățam de ea cu înfrigurare. Niciodată nu m-am învoit cu gândul că eram învinși, ci numai că fusesem trădați din pricina prăbușirii Rusiei. Nenorocoasa și îndurerata Rusie!

Și, în timpul celor doi ani, ce muncă, ce strădanie; o sfâșietoare înșirare de nenorociri, o situație de un tragic aproape fantastic și cu sorocul împotriva noastră.

Și totuși, când privesc înapoi, nu pot să numesc acești doi ani decât ani mari, căci neîncetatele neazuri sileau pe fiecare om să dea ce e mai bun într-însul, iar dacă n-avea nimic de dat se chema că nici nu trăiește. Pot să numesc acești ani chiar binecuvântați, căci m-au apropiat de tot, de inima poporului meu, m-au învățat să nu mă dau în lături de la nici o strădanie, să nu mă tem de nimic, să înving orice slăbiciune și să fiu gata zi și noapte la orice eveniment.

Acum s-a sfârșit visul cel rău și lung, iar visul României Mari s-a întruchipat aievea și suntem în drum spre casă!

Nando se întoarce ca dezrobitorul care a înfăptuit unirea poporului său. Jertfa de sine pe care a făcut-o a fost răsplătită. Numele lui e binecuvântat de toți, mari și mici. Minunate sunt cu adevărat căile Domnului, mari și înfricoșătoare!

La fiecare gară. Mulțimea nerăbdătoare, sute de soldați, urale furtunoase, muzici, cântări și fluturatul multor steaguri, o înveselire obștească. Brăila îndeosebi, primul oraș eliberat la care am ajuns, era înebunit de bucurie. La gară am fost aproape striviți de mulțimea scoasă din fire de fericire”⁵.

⁵ Maria, regina României, *Însemnări zilnice*, Iași, POLIROM, 2012, p. 561.

Toată presa vremii a relatat pe larg revenirea conducătorilor statului în capitala țării. De exemplu ziarul Mișcarea a publicat la 19 noiembrie/2 decembrie 1918 o ediție specială intitulată Triumfala intrare a suveranilor în București, care ni s-a părut a fi cea mai cuprinzătoare prezentare a acestui eveniment:

„Trenul regal a sosit în gara Mogoșoaia (actuala gară Băneasa-nn.), duminică la orele 9 și jumătate, de unde s-a format un măreț cortegiu și, în frunte cu d. general Ștefănescu, prefectul Capitalei, și Zamfiroiu, prefect de Ilfov, au pornit spre oraș.

A urmat echipajul în care se aflau AA.LL.EE. principesele Elisabeta, Mărioara și Ileana, cu doamnele de onoare.

În urma lor, la o distanță mai mare veneau suveranii, în uralele nesfârșite ale poporului. M. S. Regele, călare, salută mulțumind; M. S. Regina, de asemenea călare, în uniformă de colonel de roșiori, strălucind de fericire, era la stânga M. S. Regelui, iar la dreapta, generalul Berthelot. În ecouri prelungite în tot cuprinsul Bucureștiului se repetau uralele și strigătele: Trăiască Regele! Trăiască Regina! Trăiască România! Trăiască generalul Berthelot! Trăiască Franța! Trăiască aliații României!

Cortegiul astfel format s-a îndreptat spre Șosea, unde se aflau delegațiunile tuturor regimentelor în frunte cu drapelele lor.

Aici, suveranii au asistat la un serviciu religios, după care s-au ținut noile drapele.

Tradiționala pâine și sare.

În Piața Victoriei – care de acum înainte își va merita și mai mult frumosul ei nume – pe lângă membrii Consiliului Comunal al Capitalei se mai aflau membrii guvernului, foștii miniștri și membrii corpului diplomatic și anume: d. Saint-Aulaire, ministrul Franței, Vopicka, ministrul Americii, cu Jules atașat militar, Sir Barklay, ministrul Angliei, Robert de Flers distinsul autor dramatic, atașat la Legație, Auritt, însărcinatul de afaceri al Italiei, Deudromis, însărcinatul de afaceri al Greciei, Nastasievici, însărcinatul de afaceri al Serbiei însoțit de coloneii Hadgitch și Velovici, von Ipersele de Strihon, ministrul Belgiei, Multedi Costinu, ministrul Spaniei, Bustere, atașat de legație, apoi domnii George Corbescu, comisarul guvernului pe lângă armatele aliate, Olărașu, directorul Poliției, Coțescu și Rossi de la Ministerul de Externe. (...)

Pretutindeni fâlfâie tricolorul românesc alături de al aliaților noștri.

Orașul are aspect feeric. Trecerea pe străzile principale e aproape imposibilă din cauza numărului mare de cetățeni veniți să salute pe suveranii, care și-au făcut astăzi intrarea triumfală în Capitală.

Ferestrele și balcoanele de pe Calea Victoriei sunt supraîncărcate. Flori multe, îngrămădite, stau să înflorească calea suveranilor. Toate școlile din București, cu drapelele în frunte, sunt înșirate de-a lungul străzii.

C. Hălăuceanu, vicepreședintele Comisiunii interimare a Capitalei, oferind suveranilor pâinea și sarea, a rostit următoarea cuvântare:

Sire,

Prea grațioasă Doamnă și Regină,

Cu emoțiune sfântă, poporul Capitalei salută pe iubiții săi suverani. El vede împlinite astăzi toate nădejtile ce l-au frământat în timpul grelelor sale suferințe și visurile – pe atunci atât de îndrăznețe cu care și-au alinat amarul zilelor de robie.

Dumnezeu a dăruit Majestății Voastre gloria și bucuria de a fi strâns laolaltă pe toți fiii neamului, îndeplinindu-i astfel, speranțele cu care s-a hrănit în cursul veacurilor.

Ați desăvârșit menirea istorică a unui popor vechi, mândru de originile sale și ați dat civilizației o forță pe care va ști să o cinstească.

Dumnezeu să vă binecuvânteze pe Majestățile Voastre și pe urmașii voștri.

Oștenilor țării, care au făcut din piepturile lor pavăză la hotare, care și-au câștigat prin marile lor virtuți admirațiunea lumii, care în toate împrejurările au păstrat neclintită încrederea în Dumnezeu, dragostea către Tron și cinstirea către rosturile țării, poporul Capitalei le aduce prinosul său de recunoștință.

Aliaților noștri, care de patru ani se luptă pe toată întinderea globului împotriva celei mai îndrăznețe încercări de a sugruma libertatea lumii, poporul român le aduce omagiile și dragostea sa.

Capitala României este mândră de a adăposti astăzi frumoasele și victorioasele armate ale civilizației.

Potrivit tradițiilor țării, îngăduiți-ne Sire și Înaltă

Doamnă și Regină să vă închinăm Vouă și oaspeților noștri pâinea și sarea, semnul dragostei și al ospitalității noastre.

Să trăiască M. M. L. L. regele și regina tuturor românilor!

Să trăiască augusta Lor familie!

Să trăiască în veci glorioasa armată română și bravii noștri aliați!”⁶.

Vizibil impresionat de această primire emoționantă, regele Ferdinand I a rostit următorul răspuns la alocuțiunea lui Hălăuceanu: „Cu cea mai vie bucurie primesc tradiționala pâine și sare ce îmi aduceți cu urările de bună sosire din partea Capitalei. Această veche datină are azi o deosebită semnificație, când după doi ani de suferințe și durere Mă întorc cu vitejii Mei ostași împreună cu credincioșii Noștri aliați, spre a sărbători, împreună cu credinciosul Meu popor, biruința dreptății și a culege roadele unei nestrămutate credințe în ursita neamului românesc.

Știu cât de mult a suferit populația Capitalei în acești doi ani de cotropire, dar tot așa de bine știu că masa mare a ei a îndurat apăsarea unei soarte crude, cu demnitate și cu inima credincioasă și că nu a șovăit nici un moment în sentimentele ei de credință și iubire de Țară și de Tron. (...)

Azi mi-este dat să vin cu inima plină de veselie în zidurile capitalei unei României mai mari și mai puternice.

Primirea atât de caldă și frumoasă ce-Mi faceți Mie, Reginei și vitejilor Mei ostași, drept exprimarea sentimentelor voastre de credință, va lăsa în inima noastră o amintire din cele mai duioase, pentru care voi fi pururea recunoscător”⁷.

Continuăm cu prezentarea primirii suveranilor României, așa cum este descrisă în ziarul Mișcarea:

„Urale nesfârșite au acoperit cele din urmă cuvinte ale suveranului. Poporul a făcut ovațiuni călduroase familiei regale...

Suveranii au vorbit apoi cu d-nii membri ai Corpului diplomatic și cu miniștrii.

Două aeroplane, pilotate cu îndemânare, executau în vremea aceasta interesante viraje la o foarte mică înălțime.

Astfel s-a pecetluit, în Piața Victoriei, prin cuvintele M.S. Regelui, izbânda noastră și a aliaților noștri, între zidurile Capitalei și în fața poporului mângâiat în sfârșit după atâtea grele suferințe.

În fața Palatului Regal, o mare mulțime de capete, o înghesuială de

⁶ Col. Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Mari*, op. cit., pp. 100–101.

⁷ Neculai Moghior, Ion Dănilă, Vasile Popa, Ferdinand I văzut de contemporanii săi, op. cit., pp. 170–171.

nedescriș. Corurile școlilor secundare de fete și băieți, așezate în fața Fundației Carol I, se pregătesc să cânte imnul regal și imnurile aliaților.

Trecerea suveranilor.

Se anunță trecerea cortegiului. Publicul, pierzându-și calmul cu care așteptase până atunci, se agită, valurile se mișcă. Fiecare vrea să vadă, cu o clipă mai curând, pe aceia în care își puseseră toată nădejdea în orele de groază prin care trecusem în timpul ocupației.

Uralele nu mai conțin. Corurile tuturor școlilor intonează imnul regal și cântece patriotice. Suveranii par adânc mișcați și, din haosul acesta se desprind, sunt luate de vânt, strigătele: *Trăiască România Mare! Trăiască împăratul tuturor românilor! Trăiască aliații!*

O mare imensă de flori acoperă strada căzând din toate părțile. În ochii multora se văd lacrimi de bucurie.

Ploi de flori cad pe prințesele noastre de la toate balcoanele. Școlile intonează imnul regal, iar entuziasmul publicului nu mai cunoaște margini. După câteva minute, triumfători și măreți, pășesc călare M. M. L. L. regele și regina, având alături pe generalul Berthelot. E un moment sublim. Își regăsesc căminul părăsit o clipă în vederea mărețului ideal ce-l văd realizat azi. Ochii suveranilor lucesc de emoții nestăpânite. La dreapta suveranilor, impunător și radios, își face apariția generalul Berthelot, marele nostru prieten și colaborator la liberarea noastră. Trec mândri caii generalilor suitei pe pământul ce l-au eliberat. Trăiască regele! alternează cu Marseilleza.

Trece apoi viteazul regiment al Vânătorilor de Munte, comandat de A.S.R. Principele Carol, aclamat de mulțimea care le ura Bun venit!

Drapelele regimentelor noastre, simbolul eroismului românesc, au fost salutate cu urale ce nu mai conteneau, urale ce aveau ecou adânc în sufletele tuturor.

Gărzile trupelor noastre erau conduse de comandanții regimentelor respective. Regimentele decorate cu Mihai Viteazul aveau ca gardă o companie de onoare.

Entuziasmul atinge delirul când își fac apariția trupele franceze în sunetele voioase ale nemuritorului marș Sombre și Meuse. Aeroplanele virează pe sus, soldații francezi, radioși, le privesc și râd. Uralele de Vive la France! nu mai conțin. Cavaleria ce urmează în sunetele trompetelor este obiectul unei admirațiuni frenetice. Trupele se îndreaptă spre bulevard, unde regele va primi defilarea.

O călduroasă manifestațiune s-a făcut delegațiunii de bucovineni,

ardeleni și basarabeni, frați veniți din ținuturile românești de pretutindeni la marea sărbătoare a Unirii tuturor Românilor. Fiecare grup avea câte un drapel pe care sta scris numele ținutului pe care-l reprezenta: Transilvania, Maramureș, Crișana, Temișana, Bucovina.

Urmează trupele armatei franceze și artileria mândrei noastre aliate. Cortegiul astfel format a ajuns în Bulevardul Academiei, unde a avut loc defilarea”⁸.

Deși era acaparat de valul de entuziasm popular și copleșit de dovezile de simpatie cu care era întâmpinat, este demn de semnalat faptul că regele Ferdinand I de România nu a uitat pe marele om politic care i-a fost sfetnic apropiat în cele mai grele momente ale războiului. După cum menționa Sabina Cantacuzino și despre „intrarea triumfală a Reginei, Regelui și a generalului Berthelot prin Piața Victoriei. Câteștrei radioși, prințul Carol cam întunecat, prințul Nicolae crescut lung și subțire, principesele apărură ca într-un coș de flori, atât de încărcată le era trăsura de buchetele aruncate de public.

Ionel (Ion I. C. Brătianu) era pe jos, în mulțime. Regele a oprit cortegiul, i-a dat mâna și i-a mulțumit pentru bunele povețe ce-i dăduse”⁹.

Participant direct la manifestările prilejuite de revenirea guvernului și suveranilor României în București, fostul deputat Vasile Th. Cancicov, unul dintre numeroșii români care suportaseră cu greu privațiunile vieții sub ocupație, menționa în jurnalul său:

„Duminică, 18 noiembrie. 101 tunuri anunță în zorii zilei că astăzi reintră în Capitală M. S. Regele Ferdinand I în fruntea armatei române și a aliaților noștri, după o lipsă de doi ani de zile.

Deși de câteva zile ploua torențial și încontinuu, ca prin farmec, soarele a răsărit pe un cer fără nori. Un vânt rece, uscat, a mai ușurat a se da pavajului de pe străzi o înfățișare acceptabilă și să permită publicului să umple drumurile de la Băneasa până la Mitropolie.

E nebulie de lume. A spune că rar Capitala a văzut așa aglomerație de public ar fi banal, nu rar, dar niciodată nu s-a văzut așa ceva. De la rondul al doilea al Șoselei Kiselef până în Piața Victoriei, iar de aici pe Calea Victoriei până la Cercul Militar din Piața Sărindar, de la Cercul Militar la statuia

⁸ *Ibidem*, pp. 172–173.

⁹ Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei I. C. Brătianu. Războiul 1914–1919*, București, Editura Universul, 1937, p. 386.

lui Mihai Viteazul, iar de acolo până sus, în dealul Mitropoliei, o mare de capete înșirate pe ambele părți ale drumului, ocupând literalmente piețele, agită steaguri, pancarte, batiste, flori în cinstea celor ce revin din război teferi.

Am privit cortegiul din dreptul Ministerului de Industrie. La ora 10, Regele, Regina, principele Nicolae și generalul Berthelot, călări, sosesc în fruntea cortegiului de armată; după ei urmează un strălucit Stat Major călare, din toate armele și armatele. Publicul aclamă în delir. Drumul este numai un covor de flori.

Armata ce a urmat s-a prezentat excelent de bine, și ca fizic, și ca îmbrăcăminte, și ca munițiuni. (...) Un imens cortegiu de drapele ale tuturor regimentelor armatei, fiecare condus de o gardă de onoare, în capul căreia e colonelul regimentului, face o impresiune eroică de nedescris. Au urmat apoi multe regimente din toate armele, iar după ele câteva regimente de infanterie franceză, un batalion de infanterie engleză și câteva baterii de artilerie engleză au închis cortegiul¹⁰.

După defilare a urmat un Te Deum, oficiat la Mitropolie de către înalții arhieriei: mitropolitul Pimen al Moldovei, arhiepiscopul Nicodim al Basarabiei și mitropolitul Vladimir Repta al Bucovinei. În continuare, în cadrul unui impresionant ceremonial militar, ministrul de Război, generalul Eremia Grigorescu, i-a înmânat regelui Ferdinand I bastonul de mareșal, (realizat după un proiect al pictorului Costin Petrescu) dând citire următorului document:

„Carte de Mareșal,

Neamul românesc și oștirea au luptat sub Înalta conducere a Măriei Tale, spre a întrupa visul nostru strămoșesc. Pentru vitejia cu care ai stat dârz în fruntea eroilor de la Carpați, Dobrogea, Cerna, Jiu, Olt, Neajlov, Oituz, Mărășești și Mărăști;

Pentru neclintita credință ce ai avut în biruința planurilor noastre în zilele de grea cumpănă;

Pentru înțeleapta cărmuire a treburilor dinăuntru și din afară din vremea acestui cumplit război;

¹⁰ Vasile Th. Cancicov, *Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României. Jurnal zilnic, 13 august 1916-13 decembrie 1918*, vol. II, București, Editura Universul, 1921, p. 575.

Pentru dragostea și dreptatea de bun părinte ce ai dovedit prin fapte față de țărănimea obijduită;

Armata Ta, prin mine, smerit sfetnic al Măriei Tale, te roagă pe Tine, cel dintâi domn și stăpânitor de veci al tuturor pământurilor românești, să primești ridicarea la cea mai înaltă treaptă ostășească, care în graiul marilor popoare, nouă prietene și sprijinitoare, se cheamă:

RANG DE MAREȘAL

Duminică, în a 18-a zi a lunii noiembrie (stil vechi) din anul mântuirii 1918, în sfântul lăcaș al Mitropoliei București, cu prilejul reîntoarcerii biruitoare în cetatea de domnie.

Ministru de Război
General de Corp de Armată, Grigorescu”¹¹.

În aceeași zi, seara, în saloanele Palatului Regal a fost oferit un mare dineu pentru 180 de invitați, respectiv familia regală, membrii guvernului Coandă, generalii români și francezi, membrii delegației bucovinene ș.a. Cu acest prilej au fost decorați Iancu Flondor și generalul Henri Berthelot. Regele Ferdinand I, după ce a adus la cunoștința participanților că, la prânz, la Alba Iulia s-a proclamat unirea Transilvaniei cu România, a rostit următoarea cuvântare:

„**Per aspera ad astra** glăsuiește o veche deviză ce cu drept cuvânt se potrivește cu vremurile din urmă. Au trecut doi ani de când copleșiți de forțe mult superioare, am fost siliți să părăsim Capitala țării și o mare și bogată parte a teritoriului nostru în mâinile unui vrăjmaș, care a vrut să ne pedepsească, pentru că am tras sabia împotriva lui, împinși de un ideal ce nu putea fi înfăptuit decât prin luptă și prin sânge.

Am trăit în acest răstimp clipe de mare mulțumire sufletească, când vitejii noștri ostași au ținut piept unui vrăjmaș puternic și trufaș, când pe munții Moldovei și pe malul Siretului au învățat oștile teutone că pe aici nu se trece.

Rămași singuri, în urma evenimentelor de la vecinul nostru (revoluția bolșevică rusă-nn), am fost siliți și noi să ne supunem pentru un timp unei forțe mai tari, și a urmat o epocă de durere, de suferințe și de chinuri sufletești pentru Mine și pentru poporul Meu. În aceste timpuri însă am

¹¹ Neculai Moghior, Didi Miler, *Credință și glorie. Generalul Eremia Grigorescu. Mărturii documentare*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2006, pp. 156–157.

avut o mângâiere din cele mai duioase, care M-a susținut și care a oțelit și inima și mintea Mea spre a fi mereu credincios hotărârii ce luasem în august 1916, că nu voi înceta a mă împotrivi unei situații impuse până ce nu vom căpăta ce era dreptul nostru sfânt, ce era înscris în cartea neamului acesta iubit de Dumnezeu. Mângâierea aceasta și, totodată, un îndemn tare erau iubirea poporului Meu și credința ce împreună cu Mine însuflețeau marea masă a supușilor Mei iubiți în dreptatea cauzei noastre, credință mai tare ca orice vrăjmaș și care biruiește toate obstacolele și deschide ușa unui viitor mai bun.

Prin luptele crâncene, prin vitejia ostașului român, armata a bine-meritat de la Patrie, prin demnitatea lui, în zilele de grea încercare, prin încrederea în viitorul Țării, poporul Meu a câștigat stima lumii întregi, iar pentru Mine și pentru Casa Mea a izvorât, din bucuria și din suferințele împărtășite în comun, o legătură care ne-a unit sufletul cu sufletele supușilor Mei, cum mai tare nu se poate îndeplini.

În aceste momente am înțeles inima poporului român, am cunoscut puterea lui de rezistență și toate însușirile lui care i-au permis să-și păstreze naționalitatea în cursul veacurilor, în toate vremurile grele ce soarta îi rezervase. În aceste momente am câștigat convingerea că talpa țării, țăranul român și toți aceia care munciseră și care cu brațul și cu sângele lor apărau pământul strămoșesc cu vitejia strămoșească, meritau o sollicitudine deosebită și că împoprietărea țaranului este răsplata binemeritată pentru jertfele ce a depus pe altarul țării.

Când am luat moștenirea întemeietorului României moderne am făgăduit în fața reprezentanților națiunii că **voi fi un bun român**; cred că Mi-am ținut cuvântul. Grele au fost timpurile, mari au fost jertfele, dar strălucită este răsplata și astăzi pot spune cu fruntea senină: față de Dumnezeu și față de poporul Meu am conștiința curată.

Per aspera ad astra. După zilele grele de restriște, după luni de grele încercări, a răsărit soarele asupra zilei de bucurie, când putem culege roadele încrederii noastre în noi înșine și în trăinicia neamului românesc. Ceea ce strămoșii noștri au visat, ideea pentru care generațiile trecute au suferit și au muncit, idealul pentru care toată suflarea românească a nădăjduit, iar ostașii noștri și-au vărsat sângele, azi a devenit un fapt împlinit.

Azi **Marea Românie** poate strânge pe toți copiii iarăși la sânul ei. **Basarabia** și **Bucovina**, cele două fete răpite, s-au întors una după alta în casa părintească, iar **Ardealul**, frumosul leagăn al poporului român, de

unde au descălecat întâii voievozi ai Țărilor Românești, a votat azi la Alba Iulia unirea cu Regatul Român. Salutând printre noi pe solii din Țările Românești, care ne-au adus această bună veste, să-mi fie îngăduit să aduc prinosul Meu de adâncă recunoștință poporului Meu și tuturor bărbaților cu iubire de neam, care, cu patriotismul lor cald, cu sfatul lor chibzuit, cu voința lor nestrămutată, ne-au ajutat pe Mine și pe Țară să putem înfăptui visul nostru milenar.

Să unim deci sufletele noastre, să unim toată puterea noastră, închinând toate energiile binelui obștesc, ca să putem face față unui viitor strălucit, care se deschide înaintea privirilor noastre, întemeiat pe baze sănătoase și democratice. Bindecuvântarea generațiunilor viitoare va fi răsplata noastră nepieritoare.

Și acum, în această zi măreață să unim glasurile noastre și să strigăm din adâncul sufletului: Trăiască scumpa noastră Românie întregită și de-a pururea nedespărțită!”¹².

Prin toate cele înfăptuite în acești adevărați ani astrali de suferință, de umilire dar și de glorie eternă, regele Ferdinand I a demonstrat că este un bun român și a dovedit că nu a avut nicio clipă de șovăială în nobila misiune de apărare a valorilor naționale și de realizare deplină a dezideratului străbun.

Cu prilejul aceluia prânz de gală, regele Ferdinand I a rostit și un toast special, dedicat aliaților:

„Să-mi fie permis ca în această zi de bucurie pentru țara Mea să mă adresez reprezentanților țărilor aliate. Sunt interpretul fidel al poporului Meu exprimând astăzi via Mea recunoștință pentru sprijinul constant și eficient pe care România l-a primit din partea lor, atât în zilele de bucurie cât și în cele de deznădejde.

Dumneavoastră, domnilor ați trăit aceste ore, ne-ați împărtășit sentimentele arătându-ne permanent o sinceră prietenie și o simpatie reconfortantă, care au contribuit la a strânge și mai mult legăturile ce uneau deja țara Mea cu puterile Antantei.

Niciodată România nu va putea uita importante servicii ale misiunilor militare ce au creat o fraternitate de arme cu atât mai puternică cu cât a fost cimentată cu sângele nobililor fii ai Franței, care au luptat și au murit

¹² *** *Cuvântări de Ferdinand I, regele României (1899–1922)*, București, Fundația culturală „Principele Carol”, 1922, pp. 123–126.

pentru o cauză comună, alături de camarazii lor români. Impresionantă rămâne amintirea grijii neprecupețite a medicilor, infirmierilor și infirmierelor franceze, engleze și americane; amintirea lor va rămâne pentru totdeauna în inima celor îngrijiți cu un devotament și eroism admirabil, iar noi ne vom aminti ulterior că un număr mare dintre răniții și bolnavii au fost salvați de acești îngeri ai carității.

Dar recunoștința noastră este îndreptată mai ales spre vitezele armate aliate, care prin victoria lor, în care am crezut ferm întotdeauna, au asigurat triumful dreptului și dreptății, triumf care pentru țara Mea a însemnat unirea tuturor românilor.

Cu aceste sentimente de recunoștință și sinceră prietenie ridic paharul în sănătatea șefilor de state ai țărilor aliate”¹³.

Regele Ferdinand I își îndeplinesc, cu sacrificiu personal, cu sânguință și demnitate misiunea sa istorică, fapt evidențiat în numeroase evocări, documente și publicații ale vremii. Pentru exemplificare ne vom opri aici, doar asupra articolului intitulat Regele și publicat în gazeta bucureșteană Viitorul, din 19 noiembrie/2 decembrie 1918:

„Din ziua în care s-a urcat pe tron, regele a împărțit frățeste cu poporul său nădejtile, credințele și aspirațiile care alcătuiesc de veacuri zestrea sufletului românesc. A luat sceptorul în vremuri de furtună și le-a ținut piept cu bărbăție, iar în ceasul când cumpăna istorică a rupt echilibrul păcii, deschizând armatelor noastre strâmtoarele Carpaților, regele nu și-a măsurat o clipă jertfele, dovedind că e cel dintâi român și cel dintâi soldat, gata să-și sacrifice pentru țara sa totul, nu numai legăturile de familie, prietenii și averea, dar chiar și amintirile.

Măreția hotărâtului său gest a fost răsplătită de dușmanii onoarei și ai dreptului cu insulte de o brutalitate teutonă și amenințări de o vremenicie germană. (...) În zadar vrăjmașii întreiți la număr au voit să sfărâme legăturile solide și firești dintre rege și popor (...) Niciodată solidaritatea în suferință n-a atins culmi de o mai epică măreție, rodind speranțe și voințe, care sunt însăși victoria.

Oituzul, Mărăștii și Mărășeștii, Muncelul și Grozeștii sunt mărturia veșnică și grandioasă a biruinței sufletului asupra oțelului. După cum

¹³ Neculai Moghior, Ion Dănilă, Leonida Moise, *Ferdinand I – Cuvânt pentru întregirea neamului românesc*, Editura Metropol, 1994, p. 63.

crediința în izbândă a sfârâmat tunurile lui Mackensen, tot astfel triumful dreptății a rupt cătușle vechilor hotare”.

În ziua de 2/14 decembrie 1918, după oficierea unui Te-Deum la Mitropolie, a urmat, la Palatul Regal, în Sala Tronului, momentul solemn în care reprezentanții Ardealului au înmânat regelui Ferdinand I Actul Unirii. În numele întregii delegații a luat cuvântul părintele Vasile Goldiș, care a prezentat mesajul românilor ardeleni:

„Majestate! Românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor legali la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie (1 decembrie) 1918, au decretat Unirea și a acestor teritorii cu Regatul Român. Prin această unire, după cea a Basarabiei, apoi a Bucovinei, s-a împlinit visul de o mie de ani al neamului românesc: unirea într-un singur stat a tuturor românilor. Această unire este o pretențiune a istoriei și o cerință a civilizațiunii omenești. Ea este o cerință a istoriei fiindcă neamul românesc, de la zămislirea lui și până astăzi, a rămas unu și nedespărțit, posedând în aceleași margini geografice pământul lui Traian. Deși îmbucătățirea lui sub diferite dominațiuni străine a fost o nedreptate istorică, această nedreptate se înlătură astăzi”¹⁴.

În acele zile de o importanță apoteotică, Parlamentul României a adoptat două legi esențiale pentru evoluția ulterioară a țării: Decretul-lege privind reforma electorală (14 noiembrie 1918) și Decretele-lege pentru expropriere (15 decembrie pentru Basarabia și 16 decembrie 1918 pentru vechiul Regat) prin care se acorda dreptul de vot universal și se stabileau condițiile de realizare a unei reforme agrare.

În Monitorul Oficial, nr. 212 din 13/26 decembrie, a fost publicat decretul-lege prin care erau ratificate Hotărârea de unire adoptată la Alba Iulia, a Transilvaniei cu România, Decretul de organizare provizorie a Transilvaniei, potrivit căruia serviciile publice rămâneau sub conducerea Consiliului Dirigent, în administrarea guvernului României intrând afacerile străine, armata, căile ferate, poșta, telegraful, circulația financiară, vămile și siguranța generală a statului, iar la 1 ianuarie 1919 au fost publicate decretul-lege de ratificare a unirii Basarabiei și Bucovinei cu România.

Într-un editorial publicat în ziarul Universul, primul-ministru, Ion I.

¹⁴ Vasile Goldiș, *Scrieri social-politice și literare*, op. cit., p. 43.

C. Brătianu afirma: „Consfințind prin acest Decret-lege voința Adunării de la Alba Iulia, Majestatea Voastră înscrie în istoria poporului românesc de totdeauna și de pretutindeni cel mai mare act al istoriei noastre naționale, acela pentru care generații întregi au luptat și au murit, acela în nădejdea căruia au trăit de la Nistru până la Tisa toți românii, despărțiți de o soartă nemiloasă și puneți, Sire, pentru vecie temelii unei României Mari și a unei vieți naționale pe care să se poată dezvolta în pace și fericire întregul neam românesc”¹⁵.

Cu respectul profund pentru adevăr, care trebuie să caracterizeze pe cel care are cetezanța să se avânte în negura istoriei, pe lângă această evocare omagială a domniei regelui Ferdinand I, evidențiind meritele sale incontestabile în făurirea României Mari, nu putem trece cu vederea și unele momente întunecate care au influențat viața politică și socială din acea vreme. Ne referim în mod special la grevele și manifestațiile muncitorești din decembrie 1918, determinate și de acțiunea unor elemente antiromânești profund marcate de revoluția bolșevică din Rusia. Începuseră și în România să se organizeze mișcări de protest cu caracter antimonarhic și republican.

Greva muncitorilor tipografi și acțiunile represive asupra lor de la 13 septembrie 1918 au reținut și atenția lui I. G. Duca care menționa în volumul său de Amintiri politice: „Îndată, după întoarcerea noastră din Iași, simțisem că Bucureștii erau subminați de agitațiuni comuniste. Fie că autoritățile de sub ocupație nu veghiau de ajuns și că, astfel, propaganda comunistă se putuse întinde neturburată, fie că germanii, după o metodă care le era scumpă, văzând că trebuie să se retragă, au ținut să aprindă focul în urma lor. Fapt este că muncitorii se agitău, că pe stradă defilau convoiuri cu drapele roșii și corifeii mișcării răspândeau din larg banii în dreapta și stânga. Evident că și haosul existent, miile de refugiați din Moldova care se întorceau la vetrele lor, starea quasi-revoluționară din Ardeal și din Bucovina, prizonierii care soseau din diferitele țări unde izbucnise bolșevismul, armatele care porneau peste munți paralizând și viața economică, și posibilitățile normale de transporturi, toate acestea îngăduiau ușor lui Racovski și agenților Moscovei să uneltească și să semene dezordine în România”¹⁶.

¹⁵ *Universul*, 28 decembrie 1918, p. 1.

¹⁶ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după marea unire*, vol. II, Partea I. 1918-1933, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, pp. 226-227.

Gărzile naționale organizate din dispoziția Consiliului Național Român Central au avut o mare importanță în instaurarea autorității și asigurarea ordinii și protecției bunurilor și persoanelor împotriva acțiunilor anarhice ale unor bande ungurești și a gărzii secuiești dar nu aveau forța necesară pentru a opri aceste acțiuni. Din acest motiv a fost necesar sprijinul forțelor militare românești.

Pentru conducerea și organizarea acțiunilor armatei române în Ardeal, la 11 decembrie 1918, Marele Cartier General a dispus înființarea Comandamentului Unic al Trupelor Române din Transilvania, în fruntea căruia a fost numit un fiu al plaiurilor ardeleni, generalul Traian Moșoiu. Acțiunile provocatoare ale bandelor ungare de influență bolșevică au determinat armata română să depășească linia de demarcație (stabilită de Condiliul Militar Interaliat condus de mareșalul Foch) și, în scurt timp au eliberat localitățile Dej (8/21 decembrie 1918), Turda (9/22 decembrie 1918) și Cluj (11/24 decembrie 1918), unde au fost întâmpinate de peste 100.000 de români, care au încins Hora Unirii în jurul statuii regelui ungar Matei Corvin, aflată lângă catedrala din centrul orașului. Din cauză că aliații nu au permis luarea în stăpânire a teritoriului decât în conformitate cu linia de demarcație stabilită la Belgrad de-a lungul Munților Apuseni, zonele Aradului, Bihorului, Satu Mare și Banatului au rămas sub influența grupărilor maghiare care, prin acțiuni provocatoare represive urmăreau paralizarea activității locale și provocarea de conflicte armate cu trupele române.

La 12/25 ianuarie 1919 în raportul adresat primului-ministru, șeful Marelui Cartier General român arăta că: „În regiunile din Ardealul neocupat încă de trupele române, teroarea se întinde din ce în ce mai mult. Primesc zilnic telegrame disperate prin care toată populația și societățile culturale, fără deosebire de neam, credință și lege, imploră ajutorul nostru”. La rândul său, într-o telegramă din 27 ianuarie/8 februarie 1919, generalul Berthelot informa Comandamentul Forțelor Aliate de la Salonic: „Conform tuturor rapoartelor pe care le primesc, ungerii se dedau la adevărate atrocități asupra populației de naționalitate română; din aceasta rezultă acte de extremă gravitate dacă nu se dau imediat guvernului ungar ordine”¹⁷.

Constantin Kirîțescu, la care am mai făcut referire în repetate rânduri, arăta că: „E lung șirul martirilor români care au stropit cu sângele lor sinistru linia demarcațională . Masacrele au început chiar în cursul

¹⁷ *** *Istoria militară a poporului român*, vol. V, București, Editura Militară, 1988, pp.760-761.

lunii noiembrie, sub pretextul restabilirii ordinii publice. Magaziile de cereale, care în timpul războiului fuseseră ținute închise, ca o sfidare adusă populației înfometate, au fost atacate și prădate. Românii însă n-au ucis; nici o picătură de sânge n-a mânăjit mâinile românilor. În cele 300 de omoruri săvârșite în județul Arad, din noiembrie 1918 până în februarie 1919, toate victimele au fost români, uciși de unguri; un singur ungar a fost ucis, și acela de un gardist tot ungar! Potolirea revoltelor a fost un pretext care a permis ungarilor să-și satisfacă ura de moarte împotriva românilor. În genere ei intrau în sate – câteva zile după ce se restabilise liniștea – și atunci ridicau pe români și-i împușcau fără judecată. Au fost execuții în masă, însoțite deseori de cele mai sălbatice maltratări sau de cele mai îngrozitoare torturi, au continuat până în luna aprilie, fără să mai existe măcar pretextul tulburărilor¹⁸.

Intervenția promptă a armatei, precum și publicarea decretelor-lege care anunțau exproprierea marilor proprietăți, împrăștierea țăranilor și acordarea dreptului de vot universal au contribuit la atenuarea acestei stări de spirit revoluționare și la diminuarea vizibilă a influenței ideilor bolșevice în rândul românilor. Au fost expropriate în întregime terenurile arabile ale Coroanei, Casei Rurale, cele aparținând supușilor statelor străine sau absenteiștilor. Un bun cunoscător al condițiilor participării României la Primul Război Mondial, precum și a realizărilor obținute de aceasta sub conducerea regelui Ferdinand I, profesorul R. W. Seaton Watson (Scotus Viator) din Londra aprecia că: „Războiul a adus trei schimbări fundamentale: unitatea națională, reforma agrară și sufragiul universal. Dintre acestea, prima a ridicat România de la o putere mică la una de rangul al doilea în Europa, urmând imediat după Polonia și Italia; a doua, satisfăcând foamea de pământ a țăranilor, a înlăturat orice pericol al unei revoluții de jos și a imunizat România contra bolșevismului, cu toată apropierea ei de Rusia; a treia a înzestrat națiunea cu mijloacele unei autodeterminări democratice¹⁹.

Se cuvine remarcat faptul că și în momente de istorie viforoasă, regele Ferdinand I a găsit răgazul necesar pentru acordarea atenției cuvenite evoluției vieții cultural-științifice din țara noastră și rolului ei la înfăptuirea

¹⁸ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1989, p. 417.

¹⁹ Neculai Moghior, Ion Dănilă, Vasile Popa, *Ferdinand I văzut de contemporanii săi*, op. cit., p. 208.

unității naționale a tuturor românilor. Elocventă, în această privință, ni se pare cuvântarea sa rostită la Academia Română în ziua de 14 mai 1919:

„Evenimentele războinice ne-au împiedecat să prăznuim, așa cum am fi dorit în anul 1916, jubileul Academiei Române... după acești ani de lupte grele și mari, să reluăm firul însemnatelor preocupări de cultură ale Academiei Române, sărbătorind roadele unei activități de jumătate de secol... Când din imboldul lui Nicolae Krețulescu și al lui C. A. Rosetti s-au pus bazele Societății Literare, cu scopul de a se ocupa mai ales de limba și literatura română, alegerea întâilor membri a arătat gândul de înalt patriotism ce a călăuzit generația din 1866, ... bine încredințată că numai pe baza unității de limbă și cultură se poate clădi trainic viitorul unei națiuni, ... astfel România Mare de azi își găsea de o jumătate de secol patria comună sub acoperișul tânărului așezământ.

Aruncând privirile asupra istoriei noastre, rămânem uimiți cum neamul românesc a putut ieși biruitor din atâtea greutăți, din atâtea primejdii; citind și recitind însă poezia populară găsim cheia acestei extraordinare puteri de împotrivire. În doinele și cântecele lui se oglindește toată durerea acestui popor. Astfel, se poate citi, ca într-o carte deschisă, toată gândirea, toată simțirea, întreaga filosofie atât de simplă și totodată atât de ascunsă a unui popor; un asemenea popor nu poate pieri (...).

Academia Română prin menirea sa fu chemată să fie păzitoarea credincioasă a limbii și culturii naționale, în timpul când întemeietorul Dinastiei, așa de strâns legată de institutul nostru științific, își închina toată munca pentru câștigarea neatârării și clădirea Regatului, sprijinit fiind în opera sa de o pleiadă de bărbați luminați, dintre care un număr însemnat a fost podoaba acestei învățate adunări. Dumnezeu a binecuvântat munca Domniilor Voastre atât de roditoare pe terenul istoric, științific și literar. ...Iar lupta pentru unirea limbii ne-a condus, prin vitejia ostașului român, la sfărâmarea granițelor vitrege dintre frați și la întregirea statului român în hotarele sale firești, până la marginile graiului românesc. Doina de jale a marelui poet, Eminescu:

De la Nistru până la Tisa

Tot românul plânsu-mi-s-a

a vrut Domnul să se preschimbe în cântec de vitejie și de biruință. Au căzut lanțuri care ne împiedecau mersul liber, s-au prăbușit hotarele care ne înăbușeau: *Respira-vom în voie și mai pe larg, după măsura întregului nostru neam*”.

Nu mă îndoiesc că Academia Română, căreia i-a fost dat să lupte cu atâta spor în sbuciumul pașnic al culturii unitare române, ne va da și în viitor pilda înălțătoare a unirii tuturor la muncă pentru trainica așezare a României Noi pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu”²⁰.

Bibliografie

- [1] Bianu, Vasile (col.), *Însemnări din războiul României Mari*, Tom II, *De la Pacea de la Bufta până la încoronarea de la Alba Iulia*, Cluj, Institutul de Arte Grafice Ardealul, 1926.
- [2] Cancicov, Vasile Th., *Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României. Jurnal zilnic, 13 august 1916–13 decembrie 1918*, vol. II, București, Editura Universul, 1921.
- [3] Cantacuzino, Sabina, *Din viața familiei I. C. Brătianu. Războiul 1914–1919*, București, Editura Universul, 1937.
- [4] Goldiș, Vasile, *Scrieri social politice și literare*, Timișoara, Editura Facla, 1976.
- [5] Kirițescu, Constantin, *Istoria războiului pentru întregirea României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1989.
- [6] Moghior, Neculai; Dănilă, Ion; Popa, Vasile, *Ferdinand I văzut de contemporanii săi*, București, Editura Militară, 2006.
- [7] Moghior, Neculai; Dănilă, Ion; Moise, Leonida, *Ferdinand I – Cuvânt pentru întregirea neamului românesc*, Editura Metropol, 1994.
- [8] Moghior, Neculai, *In Memoriam. Regele Ferdinand I Intregitorul*. Ediția II-a revăzută și adăugită, București, Editura Detectiv, 2008.
- [9] Moghior, Neculai; Didi Miler, *Credință și glorie. Generalul Eremia Grigorescu. Mărturii documentare*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2006.
- [10] Mușat, Mircea; Ardeleanu, Ion, *România după marea unire*, vol. II, Partea I. 1918–1933, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
- [11] *** *Cuvântări de Ferdinand I, regele României (1899–1922)*, București, Fundația culturală „Principele Carol”, 1922.
- [12] *** *Istoria militară a poporului român*, vol. V, București, Editura Militară, 1988.
- [13] *** Maria, regina României, *Însemnări zilnice*, Iași, POLIROM, 2012.
- [14] *Universul*, 28 decembrie 1918.

²⁰ Neculai Moghior, *In Memoriam. Regele Ferdinand I Intregitorul*. Ediția II-a revăzută și adăugită, București, Editura Detectiv, 2008, pp. 93–95.